

"СВОБОДА" (LIBERTY)

FOUNDED 1898

Published daily except Sundays and holidays, at 86 Grand Street, Jersey City, N. J.

Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

Subscription Rates: PER ANNUM. These cents the copy.

Table with subscription rates for one year, six months, and three months, including postage and handling charges.

На кождий выкуп адресу платится 10 центов.

Складов "Свобода": 408 Montgomery, Tel. V. H. Склад: 1888 Montgomery.

Вся корреспонденция не возвращается.

3 Канада наскладі вислати гроші лише на і. зв. Foreign Money Order.

Адрес: "СВОБОДА", 85 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

УКРАЇНСЬКІ ГРОМАДИ

ОРГАНІЗУЙТЕСЬ ДЛЯ НЕСЕННЯ ПОМОЧИ СТАРОМУ КРАСНИ

ВІДСИЛАЙТЕ ЗЕРКА СЕЧАС, І РАТУЙТЕ ГОЛОДНИХ, ХОРИХ, ВДІВ І СІРПТІ

ПОДАВАЙТЕ ДО ВІДОМА ЧЕРХ ГАЗЕТИ, ЩО ВАША ГРОМАДА ЗРОБИЛА ДЛЯ РАТУНКУ РІДНОГО КРАЮ

ШЛЕСК І ГАЛИЧИНА.

Горішній Шлеск належав до Німеччини около 500 літ. За той час сей край став промисловим і міста стали німецькі.

Почасти осталися по селах, але і туди Німці зачали напівати.

Зерка теж сей край уважали вже за цілком німецький і навіть тепер, коли Німеччина програва війну і аліянти звільно його від своєї військової контролю, велика більшість населення того краю голосувала за прилучення до Німеччини.

Однак аліянти поступили інакше. Вони поділили край на дві часті і дали одну часті Польщі, а гіршу Німеччині.

Не сталося це так скоро і легко. Наперед по справу розглядала версаяська мирова конференція, яка перелада край на виліт управу окремі мікялініжній військової комісії, а виліт шенне його долі оставила палібітосній. Палібітосній виняла користь Німців, але остаточно рішення згідно з постановкою версаяського мирового договору, залежало від аліянтської Найвисшньої Ради. Та радаж, аж далі перелада ті Раді Ліги Націй.

В ті розмови і спору аліянти оглядалися передісмі лише на справу НАЦІОНАЛЬНОСТІ. В сучі рині націоналістичні рішення по поділ. Польшею і покинемо історію, а навіть те, що шлеск копадні се підстава промислу Німеччині, а виділенню і оборонено іншу засаду, засаду національності, перед очима всі німці зникли з овиду.

Се вирішення справи Горішнього Шлеска дає нам надію, що після тоїсамої справи аліянти вирішать і справу СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ.

Коли Німці казали, що вони побудували на Шлеску міста, британський преміер Ллойд Джордж сказав, що міста є твором людий, а села твором Бога, вважуючи тим, що села є важливіші ніж міста, без сіа не могли-б ітвувати. А що села на Горішньому Шлеску є переважно польські, то Ллойд Джордж тим своїм висказом хотів показати Німцям, що польські села є важливіші від німецьких міст і аліянти сега не міста рішають про долю краю.

Те, що є правдою про Шлеск, є також правдою і про Східну Галичину. І тут Лляхи при допомозі свого панювання намагалися похитати міст. Вправді не спольщили вони їх аж так як знімали Німці міста на Шлеску, але встали напакували там сіною доволі своєї польщини. Тепер через те вони вже шлю Східну Галичину вважають польською і навіть прозивають її прізвищем "всходня малопольска", або одну з "алієвських" польської "держави".

Для підпарті своєї діюї претенсії до Східної Галичини Лляхи поклокуються отверто і безлично на свій оружний напад на сей край, а потім на "польські міста" і вичні на свою нещасливу історію.

Зноваж населенню того краю, то є парці українській поклокується на те, що сей край вже був і є український; що там мешкають Українці, а не Польки; що Польки-доконали напад і розбавили на тім краю; та що польська історія се не є аргумент в користь Польщі але проти Польщі.

Тепер аліянти мають вирішити по справу і розвизати спір.

З правного поглядку вони виргали Східну Галичину від Австрії і вони є над-не господарями. Се є ствердження в мировому договорі з Австрією і Сан Жермен, у Франції, якого аліянти ще не вирішили, але протиную, який ще і підпартіють.

Отже аліянти мають рішати про ті долю а не хто іший.

А чи рішати?

На се є інші їх рішення, а останне у справі Горішнього Шлеска.

НА ПІДСТАВІ НАЦІОНАЛЬНОСТІ.

На підставі національності Східна Галичина не може належати до Польщі, але мусть бути від не відлучена і покишо організованна в окрему українську державу.

З сею справою аліянти вже досить доволі тягнути і королюват на всі діли і способи, а тимчасом бідний край терпить і терпить.

Отже пора би їм уже з тою справою також покинути, на таких засадах як ісе справою Горішнього Шлеска.

Над рішанням такого рішення працює в Європі вилітне народне правительство Східної Галичини, правительство Петрушевича.

Вони успіхи осягне і то скоро, але тільки тоді, як буде мати грошечки, звязані і повне посияти підпартіє ті сторони українського народу, а зокрема українського загалау в Америці.

НОВІ СОЮЗИ В МІЖНАРОДНІЙ ПОЛІТИЦІ

І ГАЛИЧИНА.

Хто організує Європу? — Мала Антанта. — Союз Балтійських держав. — Роль Польщі й Франції в обох союзах. — Проти кого вони на полі звернені? — Настільки нерішучі політики Англії. — Нова політична течія в Німеччині. — Над чим радити-муть у Вашингтоні? — Як політичне значення може мати незабаром Галичина?

Чехія, Югославія й Румунія зорганізувалися в т. зв. "Малу Антанта", яка обирається на Франції Польща, яка також опирається на Франції, була до недавня неприхильна "Малій Антанта" ізаа протинстваста інтересів польських з чеськими. Аде Польща, звязана з Румунією й залежна від Франції цілковито, мусть доволі наблизитися зовсім до Малої Антанти по диктату Франції. Початки того вже бачимо в чесько-польських переговорах. На тім же концє в Ревалю заключили Литва, Латвія й Естонія таємні договори — після якогої правдоподібності при співучасті французької дипломатії. Се можна припустити на ті основі, що незабаром після ревалю представників тих держав зібрав Гельсінґфорс, в яких крімой вийняли участь ще Фінляндія й Польща. А що Польща в заграничній політиці Франції, отож згадує Гельсінґфорс мусів відбуватися що наймімне при посередній участі Франції. Правильно сей заділ скінчився на тім ізаа непорушним між Польшею й Литвою, але все таки він показує доволі наглядно, що пробував там взяти в кулу нові держави Європи.

Всі ті спроби нових організації європейських держав мають дві підвалини: 1) політичну й 2) господарську. Т. зв. "Мала Антанта" звернена противно проти Німеччини, Угорщини й Австрії. Союз Балтійських держав звернений противно проти Росії й проти Польщі, особливож противно Польщі. Видно се доволі являється з шуварюваних держав "Латвія, які пишуть так: "Латвія мусть уважно слідити польської політикою, бо на рижних польських минах, виданих польськими "вченими", границі Польщі вриваються в Латвію шораз то більше й "ростє" в ній "польскій народ".

Сьогодні аж завтра може знайти ся якийсь польський генерал, що бучитьо збунтується противно Польщі й схоче з військом "вернутися до дому" (себто до "Латвії"), а Польща згодиться на се, як згодилася на авантюру Желіговського й Корфангоу — розуміється, коли поведеться. Від нас залежить, аби їм не повелосся". (Гл. "Латвієс Каві").

На ім опирається союз балтійських держав? Він опирається на Франції (таксамо як Мала Антанта), але тільки в "малій ворожій відношенню до большевської Росії. Бо між ними і Польшею коє Франція зробиля якусь угоду. Се їй може удатися, бо так Латвія як і Литва боятися німецької перемоти рівно добре як Польща. І тому, Франкфурт Цайтунг" докожує, що Франція кичить творенню нового протинствастого Союзу, зложеного з вісьмох малих і середних держав, які сягають від Адрієського Моря по Мурманське Побережжя (Югославія, Румунія, Чехія, Польща, Литва, Латвія, Естонія й Фінляндія). "Sozialistische Monatshefte" в суперечці з "Фр. Цайтунг" звертають увагу на те, що організація держав, творених Францією, мусть кріпшатися, бо всім уже доволі досить господарського занепаду й безаччї слових границі. Той орган відчіркує, що Франція має найбільшу армію в світі та що Англія, з якою хтєбати ті найбільші німецькі політичні вчені в силі навіть вислати на Шлеск 20.000 війск. Тому звязане Німеччині до порозуміння з Францією, бо нема вигляду на якусь сервіційну допомогу Англії. Коли німецький угоди злучитися з французькими

ПЕРЕД ОБРАЗОМ ХРИСТА!

В закінчаний шаті

На темній іконі

В кривій короні

Христос головою поник.

Нечаче худуге,

Що мучився він вусе,

Що знішло все праве,

І свято криваве.

Спрядлає тепер чоловік.

Зворушує згадкі

Отюнь од ямпадки,

Що вляють тут людя,

Про факель Йоди

В густім Гефсиманськн саду.

Бо й досі ще людя

Страдальчкн повсюди

Шумують завязто

На дикє свята

В догністкн людськюму суду.

Грицько Чупринка.

УКРАЇНСЬКА МАНІФЕСТАЦІЯ

НА МОГЛИ ВАНШІНґТОНА.

(Лопієс).

Вашінґтон, 11. К. 12. жовтня 1921.

Др. Лонґин Цетельський, дипломатичний представник Галицької Республіки, в товаристві Високоченного о. Петра Поніатинського, адміністратора українсько-католицької єпархії в Злучених Державах, д-ра Березовського і д-ра Луки Мишуґи, членів галицької фінансово-торгової комісії, Леоноу Кервеля, члена комісії Сенату і сенату Нью Джерзі, великого прихильника Українців, та ще декільх Українців, зокрема д-ра Юлії Динчак, і інших) відбули ліній пошту на підставі погляду американської національної святині в Манвіт Вернон, недалеко Вашингтону і тут на гробі першого президента Злучених Держав, Юлія Вашингтона, зложили винок з такою напистою: "Славному борцеві за свободу — від Галицької Республіки що саме бореться за волю".

Зложивши винок др. Цетельський вилісно до зібраної тамжкої нагоди святини (в особі Христофора Колумба) численної публіки коротку промову в кійкй сказав:

"Ladies and Gentlemen: In the name of five and a half millions of the people of the Republic of Galicia and of the Representative of that young Republic now seeking recognition from the nations of the world devoted to the ideals of liberty, cherished and promulgated by the immortal Washington, I reverence you for the great work which you have done for the cause of freedom in this glorious and prosperous land of freedom. The majority of whom came from Galicia. Here they have found a refuge and asylum from Polish-Austrian oppression; here their own government, following the lead of America's great champion of popular freedom, therefore out of devotion to such principles and as a pledge of our loyalty and allegiance to them I lay our humble offering at this grave."

Вашінґтонський часписи з 13. жовтня с. р. принесли довші аборі короткі записи про сую маніфестацію.

ЖИТТЯ—БОРБА.

Життя — Борба.

О шасті вічний бій.

Щодень журба,

Часом хвилинка мрії.

Життя — похід,

Вперед-нестримний гін.

Іде під епіл,

Хто втрапє свій розгін!

Боґдан Ленкин.

ДО СЛІДНИХ НАЛЕЖИТЬ СВІТ.

До слідних належить світ — Силн нам добути!

Він собі раз вже скажіть: Буть, чи не буть?

А не вийте як діди: "Біди ми, нещасні!"

Виратуєть нас з біди Силн наші власні.

Той, кого болить наш біль Найде зеро з нами.

Зеро з враном, а кудка, Найдегить святами.

Осип Назарук.

НОВІ КНИЖКИ.

Не полескї фарса на 1. альо з співами і танцями 15 ц.

Після врану, фарса на 1. альо 15 ц.

Едельвейс, драма з життя в 1. акті 15а.

Земля, драма на 12. діл. 30 ц.

В доллїх сьцї, драма на 14. діл. 30 ц.

Дон сею зїде, доса очі вїсть драма в 4. діл. 40 ц.

Короткий підручник до науки про вичодж мови 15 ц.

Змалювання і гроші-належить слати на адресу:

UKRAINIAN PUBLISHING & PRINTING,

30 E. 7th St., New York, N. Y.

Діптро Андреев, зарплатєть кнїгарні

СЛОВО УКРАЇНСЬКОГО ЖОВНІРА.

(Від власного корреспондента)

"ПАНОВЕ СУДІ! Я ВИПОВІННИЙ ТІЛЬКИ СВІВ ОБОВ'ЯЗК УКРАЇНСЬКОГО ЖОВНІРА, ЩО ПРИСЯГАВ НА ВІРНОСТЬ СВОЇЙ ДЕРЖАВІ. ДЯКУЮ ВАМ ЗА ПРИСУД!",

Так промовив на суді в Березані український жовнір МИХАЙЛО ЮЗЬКЕВИЧ, селянин з Слободи Золотої, засуджений польським судом НА ТРИ РОКИ ТЯЖКОЇ ВІЗНАЧІ за те, що боронив рідного краю перед польськими наїздниками.

Було се в черні 1919 року. Українська армія Галичини, — під натиском польської армії, зібрана не тільки з цілої Польщі, але і з держав антанти, які прислали до Польщі польську армію Галера, організовану в Франції, — мусть уступити з рідної землі, на якій страшно лютувал польський ворог. Та відступивши на сам східний концє Галичини, українська армія звільнила знов до бою щод вигнати ворога з рідної землі. В своїм героїсмі поході загнали аж під Львів. А перед нею тікало не тільки польське військо, але всі Польща, що обсада була українську Галичину, боячися справедливої пинисти за злочини, яких допусклася над українським народом. Означе українській армії забракло амуніції і вона, вистративши останні набої, мусть знов уступити з рідної землі, подаючи за Збручу, на Велику Україну.

На тіл сїх воєнних подій відбулася в днїх 5—8. вересня перед судом в Березані карна розправа проти ДЕВ'ЯТОХ українських селян з Слободи Золотої. Польський суд обвинив їх за те, що вони як жовніри української армії, обзброювали польську жандармерію в Слободі Золотій і віддали в руки українських військових властей.

Такіх розправ було вже в Галичині безліч. Про важливі з них я писав. І тоді зазначав, що ті розправи є НАПОТІВНИМИ БЕЗПРАВСТВОМ. Ніяка держава, дїсаючи в своїм жовнірї держави, з якою веде війну, не судить їх. тільки держить у полоні. Тільки одна Польща допущається до такого безправства, що політїкн, урядовці і жовніри української армії судить за те, що вони в імені української держави вели війну з Польшею. Не є ніякий суд, тільки гола пинста, прїбрана в комедію суду.

Розправа відбулася, як усі такі розправи перед польськими судами. Акт обвинення брехавої сїдїки виліло на верх, що сїдїчї суду позисували на некористь обвинених так річч, якби вони ніколи не говорили. Так мустьтвара права української мови і обмежувати свободу українських оборонців (д-ра Лева Камєвчак і д-ра Михайла Західного). А скінчилися отсє комедї суду тим, що засуджено:

Кириля Крїсу на ШСТЬ літ тяжкої вїзничї (при примененнї амністїї і вчисленно сїдїчї вїзничї має ше відсїдїти ТРИ роки);

Михайла Юзєвчак на ТРИ роки тяжкої вїзничї (при примененнї амністїї і вчисленно сїдїчї вїзничї має ше відсїдїти 15 місяцїв);

Івана Манзія на ДВА роки тяжкої вїзничї (при примененнї амністїї і вчисленно сїдїчї вїзничї має ше відсїдїти 14 місяцїв).

Інших шістьох обвинених увільнено. Після проголошення присуду виступив перед суда Михайло Юзєвчак і проголосив отсі слова: "Панове суді! Я виповинїть тільки свій обовязок українського жовніра, що присягав на вірність своїй державі. Дякую вам за присуд!"

Сї слова українського жовніра, засудженого польськими наїздниками на страшну вїзничю, будуть записані золотими буквами в історії боротьби українського народу з польським ворогом.

Ворожий засуд не пробив українського жовніра, не лямовий його, він не пробить ласки, тільки гордо і силно заявляє: "Я сповнинїть свій обовязок!"

Се поведення українського жовніра-селянина — се золотий примір для цілого українського народу, як слугувати рідному краю і держатися перед ворогом.

Такий український жовнір, чю улаже переможт ворога, є непобідимий. І в кінці таки він переможе.

Честь і слава, яка належить українському жовнірї-селянину Михайлоу Юзєвчаку за се його сїдне поведення перед ворогом, належить також його рідному селу Слободі Золотої, яке виховало такого відважного сина України.

А селю, в якого долги роки жив і працював відомий український посол Тимотей Старух, тепер улаже передслідуваннї польськими властями, записалося як найліпше в історію боротьби українського народу за визволення. Достя сказати, що 30 українських жовнірї з Слободи Золотої не вернуло вже до дому, а покляло голови на полі бою.

Тепер знов трьох громадян свого села засудили польським суду на важку вїзничю.

Та польське панування не вичне. Прийде колись час визволення українського народу і час відплати польським катам! Тодї треба пригадати всі терпіння-українського народу, всі жертви польських катів і відплатити Польскам по словам свїтських пиньсма: "Око за око, зуб за зуб!"

І нехай ніхто не говорить про згоду, про братерство, доки крияди і терпіння українського народу не будуть віднесені доки українська земля не буде очищена від ворога і раз на все забезпечена перед ним.

Гайдагельберг, 19. вересня, 1921.

Др. Михайло Лозинський.

СТІННІ КАЛЕНДАРІ

НА 1922-НИЙ РІК

В Кнїгарні Українського Народного Союзу в Нью-Йорку є в наявності український календар на рік 1922. Місяць імени є однім мотуєк чисто українського! В середній фотографії Івана Франка, гроша фотографії Михайла Коцюбинського.

За \$2.00 вилітло 15 років Календар на 1922 рік.

Замовлення, гроші в алатї шасті на адресу:

UKRAINIAN PUBLISHING & PRINTING,

30 East 7th Street, New York, N. Y.

Closest bound

